

Primavera 2014

De la llengua inicial a la llengua habitual

Joan Solé Camardons

Sociolingüista

Responsable d'estudis i indicadors

Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya

@joansolecamardo

Anna Torrijos López

Sociòloga

Tècnica d'estudis i indicadors

Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya

Pau Serracant Melendres

Sociòleg

Observatori Català de la Joventut

@pserracant

El moment actual és interessant per a l'estudi dels usos lingüístics entre la joventut catalana ja que es podrien estar produint canvis vinculats, com a mínim, a dos fenòmens: d'una banda, una part del col·lectiu jove (la de menys edat) ha estat escolaritzada en escoles i instituts que han emprat el català com a llengua vehicular. De l'altra, l'arribada en molt poc temps d'un contingent molt important de població jove estrangera també podria haver alterat el mapa lingüístic català. Alguns estudis anteriors han detectat una certa tendència de la joventut a emprar pràctiques lingüístiques *híbrides*, en què l'ús habitual de diferents llengües (principalment el català i el castellà, però també d'altres) esdevindria dominant. Fins a quin punt aquest fenomen s'està consolidant?

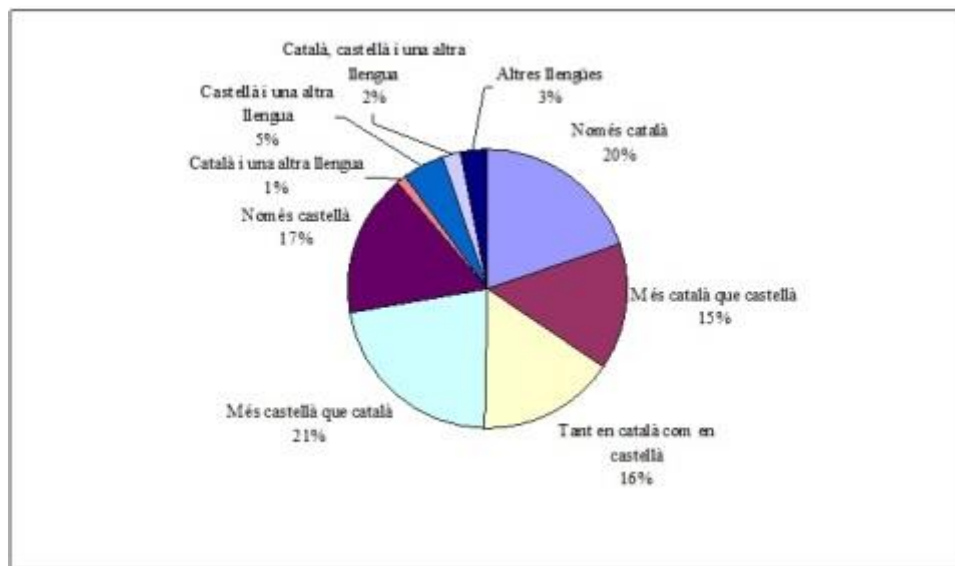
La Generalitat de Catalunya disposa d'un seguit d'estadístiques (entre les quals destaca l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població*) que s'ocupen específicament de difondre la situació lingüística de la població general. L'Enquesta a la Joventut de Catalunya (EJC) de 12 conté set preguntes sobre qüestions lingüístiques que s'analitzen per elles mateixes i, a més, poden ser usades com a factor explicatiu d'altres elements de l'EJC.

Una primera radiografia mostra com el 36,0% de les persones joves a Catalunya tenen el català com a **llengua inicial** o primera llengua parlada quan eren infants; el 47,0% el castellà; el 10,0% altres llengües; i el 5,2% el català i el castellà. Pel que fa a la **llengua parlada habitualment** en l'actualitat (gràfic 1), la població jove es distribueix en cinc grups d'una mida relativament similar: els qui usen *més castellà que català* (21,9%); *únicament català* (19,8%); *només castellà* (16,7%); *ambdues llengües per igual* (15,8%); i *més català que castellà* (14,7%). La resta de joves emprèn altres llengües o combinacions.

GRÀFIC 1. Llengua habitual. Joves de 15 a 34 anys, 2012. (%)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

Entre les persones joves estrangeres, únicament el 20,5% usa el català habitualment, proporció que augmenta fins el 34,5% si hi afegim els qui parlen més castellà que català. El nivell d'estudis i la categoria socioeconòmica dels pares marquen una tendència clara: com més estudis o categoria ocupacional tenen els progenitors, més alt és l'ús del català.

La hibridació lingüística afavoreix l'ús del català

A més de comprovar que entre les persones joves el fenomen de la *hibridació* lingüística es dona més que entre la població general, s'ha comprovat que aquest fenomen ha augmentat en els darrers 5 anys entre la població jove autòctona (excloent la població estrangera).

Les dades també mostren com l'ús de la llengua canvia segons el context en què es produeix la parla. En aquest sentit, la *hibridació* també és la pràctica habitual per entre la meitat dels joves catalans en quatre contextos: entre el 40% i el 60% dels joves usen les dues llengües (una més que l'altra o ambdues per igual) amb els amics, als estudis, a la feina o amb desconeguts. És a dir, la *hibridació* sobretot es produeix a l'esfera pública. Si es té en compte que la llengua inicial i la llengua habitual més estesa és el castellà, la *hibridació* en l'esfera pública afavoreix l'ús del català. Un exemple d'això succeeix en el context educatiu, en què el 60,6% dels joves catalans hi empren només o sobretot el català.

TAULA 1. Llengua habitual segons context. Joves de 15 a 34 anys, 2012. (%)

Llengua habitual	Context					
	Amb els amics	A l'institut o la universitat (estudiants)	A la feina (ocupats)	Amb la parella	Amb els fills	Amb algú que no coneixes
Només català	20,5	30,8	20,2	34,2	33,2	21,1
Més català que castellà	12,1	29,8	21,2	2,2	3,1	15,6
Tant en català com en castellà	18,0	17,1	19,0	5,2	10,2	15,6
Més castellà que català	10,9	12,6	14,8	4,1	7,0	11,0
Només castellà	29,8	7,0	17,6	45,2	24,2	31,5
Català i una altra llengua	0,2	0,2	1,4	0,1	0,9	0,2
Castellà i una altra llengua	3,4	0,6	3,0	2,0	5,7	2,7
Català, castellà i una altra llengua	1,5	1,3	2,1	0,3	0,8	1,1
Altres llengües	3,6	0,6	0,8	6,8	14,8	1,3
Total	100	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut).

Pel que fa al **canvi de llengua al llarg del temps** (gràfic 2), el català és la llengua inicial que *manté* més parlants habituals un cop arribats a la joventut: és a dir, el 80,1% dels joves que tenien el català com a llengua inicial el mantenen com a llengua habitual (única o predominant) en l'actualitat. El castellà manté els seus parlants inicials en una proporció lleugerament menor (72,3%). Inversament, els castellanoparlants d'origen que han adoptat el català (només o combinat) són el 27,4% i els catalanoparlants d'origen que han passat a emprar el castellà (sol o combinat) són el 18,5%.

GRÀFIC 2. Llengua habitual segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys, 2012. (%)

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut)

És precisament el context educatiu el que afavoreix més l'ús del català. En aquest sentit, cal destacar el fet que el nivell d'estudis de les persones joves varia segons la seva *trajectòria lingüística*: els catalanoparlants d'origen que continuen emprant el català en l'actualitat són el col·lectiu amb menys abandonament prematur dels estudis (18,3%) i més estudis superiors (58,5%); per contra, els castellanoparlants d'origen que continuen emprant el castellà en l'actualitat tenen una alta proporció de joves amb pocs estudis (41,0%) i una baixa proporció de titulats superiors (33,7%). El fet més destacat és que els castellanoparlants d'origen o d'altres llengües que empen habitualment el català tenen pràctiques socioeducatives semblants als qui es mantenen en el català.

Tot i que entre els catalanoparlants d'origen és relativament freqüent emprar el castellà de forma habitual amb la parella (més que en el cas invers), amb els fills aquesta pràctica s'altera: entre els castellanoparlants d'origen arriba fins el 36,7% els qui empen el català amb els seus fills o filles.

A tall de conclusió

En primer lloc, respecte els usos dels joves autòctons el que s'ha pogut detectar és una tendència envers la *hibridació lingüística* que afavoreix l'ús del català. És així com cada cop més joves adopten, al llarg de la seva trajectòria vital, una llengua d'ús diferent a la seva llengua inicial. Aquesta adopció té lloc perquè l'escola ha esdevingut l'eina per tal d'assolir el coneixement necessari de les dues llengües, especialment del català. Entre la població general les limitacions en els coneixements de català fan que sigui més difícil l'adopció d'aquesta llengua. Així, els catalanoparlants d'origen són tan sols una tercera part dels joves, però els canvis lingüístics al llarg de la vida i la interacció quotidiana entre persones fa que més de la meitat dels joves usin el català amb una certa freqüència.

Aquesta hibridació no es dona en la mateixa intensitat en tots els àmbits, els quals es relacionen amb les fases de la vida de les persones joves. A grans trets, el pas de l'àmbit privat al públic (que podria ser una metàfora de la joventut) afavoreix la hibridació dels usos lingüístics: en començar a parlar, els joves actuals eren, massivament, monolingües; el pas per l'escola afavoreix molt l'ús del català i la inserció al mercat de treball també afavoreix, tot i que en menor mesura, una hibridació favorable al català; finalment, en la vida de parella es tendeix a recuperar el monolingüisme; tot i això, la transmissió lingüística intergeneracional entre els joves a Catalunya afavoreix molt el català.

En segon lloc, pel que fa a les pràctiques lingüístiques dels joves estrangers, es constata el manteniment de les seves llengües d'origen en les seves pràctiques lingüístiques. Aquesta qüestió fa que el panorama lingüístic a Catalunya passi a comptar amb una presència significativa d'altres llengües. Ara bé, quan no parlen la seva llengua d'origen les dades constaten que aquests joves adopten el castellà, abans que el català, com a llengua d'ús: només el 6,7% empra el català i el 40,0% empra el castellà (combinat amb la seva llengua). Això sí, les

dades també donen compte que el 55,1% dels joves nascuts a l'estranger que estudien entren el català (sol o combinat). Això voldria dir que els joves nascuts a l'estranger poden estar adoptant les mateixes pràctiques d'hibridació que els joves autòctons en funció de la seva trajectòria educativa i laboral: aquells joves estrangers sense trajectòria formativa o trajectòria curta adoptarien el castellà com a llengua d'ús amb les persones autòctones; en canvi, els joves estrangers amb trajectòria formativa llarga adoptarien les dues llengües (català i castellà).

Bibliografia

Pujolar, J. (2008). "Els joves, les llengües i les identitats", a Noves SL. Revista de Sociolingüística <http://www.gencat.cat/llengua/noves>

Pujolar, J., González, I., Font, A. i Martínez, R. (2010). *Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana*. Barcelona, Secretaria de Joventut.

Torrijos, A. (2008). "Caracterització sociolingüística dels joves de Catalunya: alguns factors que expliquen els usos lingüístics", a Noves SL. Revista de Sociolingüística <http://www.gencat.cat/llengua/noves>

Direcció General de Política Lingüística (2011a). *Enquesta d'usos lingüístics a la població 2008: anàlisi. Volum I. Les llengües a Catalunya: coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics*. Barcelona, DGPL. http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/BTPL/arxius/8_EULP_2008.pdf

Direcció General de Política Lingüística (2011b). *Enquesta d'usos lingüístics a la població 2008: anàlisi. Volum II. Els factors clau de les llengües a Catalunya: edat, ocupació, classe social, lloc de naixement, territori i aprenentatge de català*. Barcelona, DGPL. http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/BTPL/arxius/9_EULP_2008.pdf

